

PENNEKRASSEN.

De Dalia.

De meeste herfstbloemen geuren niet. Is het misschien mede daarom, dat ik de dalia moeilijk kan zetten, evenmin als de pioenroos, beide bloemen die in vorm en kleurschakeering de koningin der bloemen, zoo nakomen, maar die missen het liefelijk-verkwikkende aroma der roos? Deze prijkt in majesteit en overouden adeldom, gene zijn de volksbloemen der laatste honderd jaren. De roos is de aristocraat, de dalia de democraat. De laatste prijkt slechts in de bonte gewaden der volkskleederdrachten, de eerste in de solide kleedij der voornaamheid; de eerste gaat in zij en purper en brokaat, de laatste in de veelkleurige katoentjes der Twentsche fabrieken. Of doe ik de dalia geen recht, en schudt men het hoofd over mijn subjectieve meening? Hoe het zij, gaarne noem ik de geïmporteerde Amerikaan een prachtbloem, al blijf ik met zekeren dichter zeggen:

De wortel trekt uit zelfgegraven schachten
Den taaien stap, die lang de stormen tart,
Een rustloos dringen, werken, zwellen, trachten,
Vaart d'aadren door; doch zeg: waar blijft het hart?

Ook deze versregels doen denken aan de kracht en de stoere volharding van den werkman, en tevens aan het gisten en woelen van den volksgeest, een vooropstellen van het materiele, bij gebrek menigmaal aan waardeering voor het subtiële, het fijngevoelende, het geestelijke.

Uit de „Far West" kwam ze tot ons over in het laatst der 18e eeuw, zoodat de Europeesche dalia nog geen 125 jaren telt. Drie verschillende soorten werden door den directeur van den plantentuin in Mexico in 1789 gezonden naar een ambtgenoot te Madrid, en hier ontplooiden zich in 1791 de enkelvoudige gekleurde sterbloemen, ter eere van den Zweedschen bloemist Andreas Dahl, „dalia," en in Noord-Duitschland naar den Russischen natuuronderzoeker George, „Georgine" genoemd. Spaansche ijverzucht hield de bloemen dertien jaar lang binnen de muren der koninklijke tuinen van het Escuriaal. Toen gingen de wortelknollen naar den „Jardin des plantes" te Parijs. Daarna, in 't begin der vorige eeuw, kwam er meerdere aanvoer uit Amerika van de in dien tijd nog enkelvoudige helroode en donkergele bloemen, en werden ze ook in andere landen van ons werelddeel verspreid. De dalia werd nu de wonderbloem, waarop tal van kweekers hun kunst toepasten. De hofbloemist Breiter te Leipzig had in 1806 reeds 55 soorten, en Hartman leverde de eerste gevulde, waarvan o. a. de purperen exemplaren prijken in de botanische tuinen van Tubingen en Berlijn. In Duitschland werd de dalia nu zeer populair; men zag ze overal op kerkhoven en zelfs in dorpsuinen, al werd ze minder geliefd dan bijvoorbeeld roos en anjer. Een overwinning was het vinden van de witte dalia, de „roi des blanches," de anemonenbloem, de „globe dark crimson," de „incomparable." Ieder wilde deze zeldzame bloemen, en er ontstond naar het model van den tulpentijd haast een daliamanie, nu te Berlijn 150 Thaler voor een enkele bloem werd betaald! In 1838 werd in Frankrijk een bed dalia's, dat kunstig gerangschikt en goed onderhouden was, door een liefhebber voor de som van 70.000 francs gekocht. Het „meisje van Bath," een bijzonder schoone soort, kostte in 1839 bij de honderd pond sterling. De enorme aanplant deed echter de prijzen spoedig weder dalen. Alleen voor de blauwe dalia, welke men tevergeefs zocht te kweken, werd in Engeland, waar de plant eerst door verkeerde behandeling geheel was verdwenen, om daarna met vrucht weer te worden ingevoerd, 1000 pond sterling toegezegd. Naar we meenen is er in onze dagen nog evenmin een blauwe dalia te vinden als een zwarte tulp. Een geelbloeiende dalia trok de bijzondere aandacht om haar fosforisch lichten, waarom ze ook „Duitsche

zon" werd genoemd; wij hoorden er in onze dagen niet van spreken.

Wel is de bloem in allerlei kleurnuances in parken en plantsoenen en overal in de dorpsuinen te vinden. Zorgvuldig worden de wortelknollen in den laten herfst geroid en op vorstvrije plaatsen bewaard om ze in het voorjaar weer te zetten, terwijl het aan bloemisten, gebruik makende van bak en kas, gelukt is de herfstbloem ook tot zomerbloem te maken en ze tegen den winter ook in chrysanthemumvorm te kweken, en ze als cactus-dalia's in den handel te brengen. Toch heeft de dalia het hart van het volk niet geraakt. Haar groene bladeren en takken, het midden houdende tusschen die van houtgewassen en lagere sierplanten, haar pralende geurlooze bloemen, deden haar zeer verre blijven achter de roos, ook al werd gene zooveel gemakkelijker gekweekt dan deze. Tevergeefs zie ik m'n dichtbundels na om een vers te vinden op de dalia. Wel vind ik het volgende woord van zekeren Bratanek: „In tegenstelling van het mysterie der roos, valt het middelpunt, waarom de volle dalia een halven hemel schijnt te sluiten, achter de bloem zelve midden in den stengel, en het wordt een uiterlijk sieraad voor iets, dat in het geheel niet voorhanden is. En als dan de enkele bladeren der bloem zich als een peperhuis ineen rollen, dan weet ieder kind, dat in een naar buiten gekeerd peperhuis niets te vinden is."

Het is uit het vorenstaande reeds gebleken, dat niet aller oordeel zóó vernederend spreekt over onze bloem. Dit blijkt ook wel uit de dalia-tentoonstellingen, welke vooral in Engeland worden gehouden, en zeer goed worden bezocht. Hier zijn de schoonste pronkbloemen in honderdtallen vereenigd, en worden prijzen uitgereikt voor de interessantste exemplaren van de „Jupiter," de „Markus Antonius," de „keizerin Eugenie," de „baron Alberson," de „lady Potham," de „midnight" en zooveel andere soorten meer.

Onder hoevele namen dient de ruim honderdjarige, met zulk een lange geschiedenis, waaruit we iets aantekenden, zich aan! Nog één willen we ten slotte noemen: de dalia imperialis met haar groote, witte-lieleachtige, klokvormige bloemen. Zij werd in 1864 in Mexico ontdekt, juist in den tijd, toen de aartshertog Ferdinand Maximiliaan van Oostenrijk als keizer Maximiliaan I met zijn gemalin z'n intocht deed in de Mexicaansche hoofdstad. Ook in Europa werd ze verspreid en geliefd. Heette ze eenmaal hulde te brengen aan den Habsburger op den Westerschen keizerstroom, zij overleefde diens roem, want reeds den 19^{den} Juni 1867 werd de ongelukkige vorst doodgeschoten.

Zoo herinnert een der schoonste soorten van de dalia aan de vergankelijkheid aller dingen: „Sic transit gloria mundi,"*) zoo zeggen de Latijnen. Ook de „dalia imperialis" dort straks met haar zusteren weg, de bloemen rotten aan de door nachtvorsten verslapte stengels, en het bloembled wordt kaal gesneden. „De gedaante dezer wereld gaat voorbij." (1 Kor. 7 : 31.) „En de wereld gaat voorbij en hare begeerlijkheid, maar die den wil Gods doet, blijft in der eeuwigheid." (1 Joh. 2 : 17.)

L. K.

*) Zoo gaat de heerlijkheid der wereld voorbij.

V A R I A.

Leiders.

Ik zag een leider, die het enkel was,
Wijl door de schaar hij wierd gestuwd, gedreven;
Zij wees de richting hem, ja elke pas.

Een andren leider zag 'k; zijn hand, geheven,
Wees duizenden, die achter kwamen, aan
Waarheen — en zie, zij gingen ook — te gaan.

Deze leiders kunnen bestraks lijdens zijn,
Toch wensch ik 't deel des eersten als het mijn.

A. J. H.

MONA LISA.

De wereldberoemde Italiaansche kunstenaar Leonardo da Vinci heeft Mona Lisa geschilderd in Florence. Zij was de vrouw van Francisco del Gioconda, een Florentijnsch burger, en de kunstenaar, die haar maalde, heeft vier jaren gearbeid alvorens het kunstwerk hem naar den zin was. Koning Frans I heeft het voor 12000 livres gekocht, voor dien tijd een fabelachtig hooge som. Onder den naam „La Joconde" had het tot kort voor dezen tijd een plaats in het Louvre te Parijs. Daaruit is het in de vorige maand gestolen. En deze diefstal is één lang raadsel voor kunstliefhebbers en museum-autoriteiten. Wie de dief wezen mag, hoe het doek losgerukt is, zelfs wanneer de diefstal gepleegd is — 't een als 't ander ligt in 't duister. Er wordt gegist, geadviseerd, gecritiseerd, gespot zelfs, schoon 't meest gejammerd omtrent dit verlies, dat onherstelbaar is, zoo de dief zich niet aanmeldt of geen aanwijzingen geeft; — het kunstwerk is en blijft echter tot op heden weg, is spoorloos verdwenen. Wel gewagen de jongste berichten, dat een anoniem schrijven ontvangen moet zijn, waarin de bovenste helft van het doek tegen een hoogen prijs zou afgeleverd worden, terwijl men dan later de benedenhelft tegen denzelfden prijs kon bekomen, maar tot op heden is dit bericht niet bevestigd, en het schijnt ons onvoorzichtig, dergelijke mededeelingen op hooge waarde te schatten. In den bewustten brief moet dan ook nog gestaan hebben, dat het doek met een scherp voorwerp zóó is gehalveerd, dat het geheel hersteld kan worden, zonder dat er eenig spoor van een scheur aan blijft te zien.

Het is te wenschen, dat dit machtige kunstwerk van den meester nog terecht komt, en dat de kunstwereld dit overweldigend schoon stuk niet missen moet.

Er is met deze schilderij gedweept. Wie Mona Lisa zag, kwam onder den indruk van Leonardo's talent. In stomme verbazing heeft men het doek aangestaard, en men verhaalt, dat menigeen eerbiedig bij het kunstwerk is neergeknield.

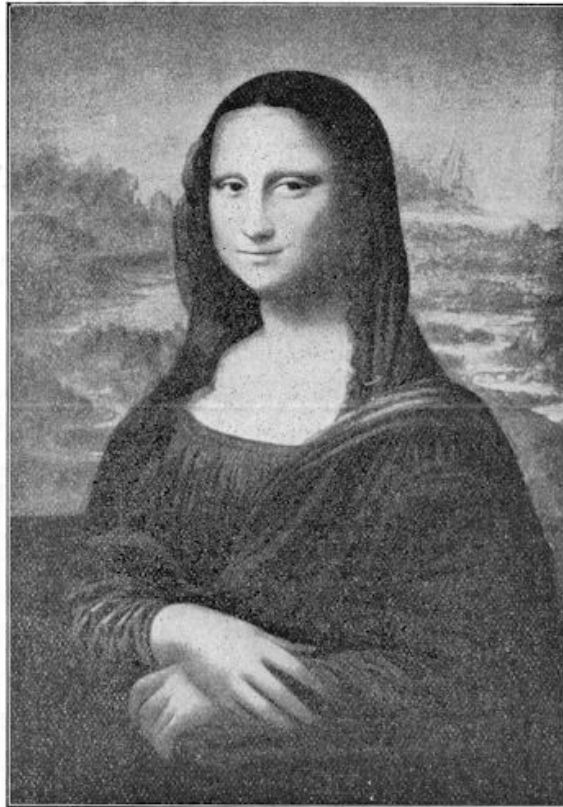
Noem dit overdreven of nog erger; er spreekt toch uit, hoe vorm en kleur, hoe het geheel bekoorde; hoe hier de kunst haar machtige indrukken maakte. Het is geen wonder, dat onze tijd, die zich veelal kenmerkt door religieverguizing, eer hij het zelf vermoedde aan religievergoding is gaan doen. Alleen, de *kunstreligie* schoof men in de plaats van den *Christelijken godsdienst*.

Mona Lisa was dan inderdaad een der roemrijkste stukken van het Nationaal Museum. In de „Geschichte der Malerei, herausgegeben von Alfred Woltmann und Karl Woerman," wordt ons medegedeeld, dat dit de grootste roem van de schilderij is, dat er niet minder dan acht beroemde kopieën van gemaakt zijn, waarvan de schoonste zich bevindt in het Museum te Madrid. Mona Lisa zit dan op een stoel, voor een muur; haar schoone rechterhand over de linker, die op de leuning rust. Achter haar — een

prachtig landschap: zonnig groen, waarboven een fijnblauwe hemel, die op het verre land rust. Een sluier dekt haar het hoofd; de lokken golven bevallig langs den blanken hals, en in de oogen ligt die vochtige glans, die den blik zacht en teeder maken. Zooals de oude Grieken zich hun Aphrodite dachten, beeldde Da Vinci zijn Mona Lisa.

Wel moet het doek iets verloren hebben van de „koloristische Feinheiten," doch niettemin bleef het het sieraad van het Louvre.

Dikwijls is er gestreden over de echtheid van de schilderij in Parijs. Ook nu weer komen de pennen daarover in beweging. In Februari van dit jaar schreef een kunstkenner te Madrid nog, dat naar *zijn* overtuiging de Gioconda in het Louvre slechts een copie is, en dat in Madrid het echte schilderij is te vinden. Eigenaardig is zeker, wat we lezen in „Giorgio Vasari, Die Lebensbeschreibungen der berühmtesten Architekten, Bildhauer und Maler," n.l. dat Da Vinci het stuk onvoltooid heeft gelaten, nadat hij er vier jaren aan had gewerkt.

Dit werk vestigt vooral de aandacht op de onderscheiden onderdeelen van den fraaien kop: op het natuurlijke van wenkbrauwen en haargolfjes; op den mond vooral met zijn fijn-rood en welgevormde hoeken. Het zegt onder meer, hoe men bij den eersten blik naar Mona Lisa den indruk kreeg vleesch te zien, en geen kleurige verf. Het doel van Da Vinci is blijkbaar geweest, een blijde, vrolijke vrouw te schilderen, wat uit den naam Gioconda trouwens blijkt, en wat ook verklaart, waarom hij, gedurende het schilderen, gezelschap wilde van menschen, die musiceerden en zongen; de kunstenaar wilde alle sombere gedachten voorkomen.

We kunnen ons dus voorstellen, welk een hevige ontsteltenis de diefstal van het beroemde schilderij gewekt heeft, en hoe de museumbewakers moeten geschrokken zijn, toen zij de lijst en het glas terugvonden!

De dief moet minstens een half uur gewerkt hebben, daar het doek op een gansch bijzondere wijze in de lijst was vastgemaakt. 't Is bijna onbegrijpelijk, hoe zoo'n stuk kan gestolen worden, te meer, daar de Mona Lisa steeds in 't hoog werd gehouden.

Er zijn er, die den dief voor krankzinnig houden, voor iemand, die, na veel gelezen te hebben over het karakter van het schilderij, vervolgd werd door een manie, en die nu in een vlaag van abnormalen hartstocht den diefstal heeft gepleegd. Want, zoo wordt beweerd, een diefstal, om zich te verrijken, kan het niet zijn. De dief kan z'n stuk nooit verkoopen, zonder zich te verraden.

Ook wordt gevreesd, dat de dief het doek vernietigen zal, nu hij ziet, dat de heele wereld over z'n daad met ontsteltenis spreekt. En deze vrees heeft Rochefort reeds doen aanraden, hem straffeloos te stellen, en een groote geldsom toe te geven. Dit alles ter eere van de *kunst!* De *moraal* dus maar weer op zij!

Laten we hopen, dat eenig licht come over het wonderlijke gebeuren, en 't meest, dat binnen niet te langen tijd Mona Lisa's glimlach alle ontsteltenis van de museum-autoriteiten weer wegtoovere, en ook tot dubbele waakzaamheid aanspore!

A. L. v. H.

Stoomdruk — LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — Zwolle.